Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 21. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 2-го ЛЮТОГО 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 2, 1954. No. 21. VOL. LXII.

СЕН. БРІКЕР ІДЕ НА КОМПРОМІС

ВІН ТВЕРДИТЬ, ЩО ПОГОДИТЬСЯ НА КОМПРОМІС, ЯКЩО ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР ЗРОБИТЬ ТЕ САМЕ; БІЛИЙ ДІМ НЕ ВИСЛОВИВ СВОЄЇ ДУМКИ; ДЕПАРТАМЕНТ СПРАВЕДЛИВОСТИ ПРОТИ СТАНОВИЩА БРІКЕРА

Вашингтон. — Сенатор Джан В. Брікер, промовляючи через телевізійну станцію НВС, заявив, що він погодиться на компромісову розв'язку своєї резолюції в справі обмеження права президента ЗДА укладати мирові договори, якщо Айзенгавер також підтримає цю компромісову резолюцію. Брікер погоджується на компроміс тому, що його змінена резолюція має всі основні засади, які охоронятимуть Конституцію ЗДА від її порушення президентом при укладанні мирових договорів. Загально вважають, що заява Брікера рівнозначна з капітуляцією сенатора з Огайо, бо з його первісної резолюції викинуто місце, яке давало окремим стейтам право голосу при ратифікації мирових договорів, які уклав президент. Білий Дім не висловився щодо нового становища Брікера, а неофіційні вістки твердять, що департамент справедливости дораджує урядові не погоджуватися навіть на цю компромісову резолюцію. Проте, Брікер гадає, що уряд погодиться на його змінену резолюцію, яка знайде більшість у Сенаті, бо рік тому його пропозицію підтримали 63 сенатори. Демократичний сенатор Естес Кіфовер заявив, що він не погодиться на жадну зміну Конституції, яка обмежувала б право президента укладати мирові договори. Подібно заявляють інші противники резолюції Брікера.

Президент Айзенгавер з урядом на католицькій Службі Божій

Вашингтон. — Президент Айзенгавер разом із дружиною та високими урядовцями був присутній в останню неділю на католицькій Службі Божій в катедрі св. Матвія, яку відправив архиєпископ Вашингтону Патрік Дж. О'Бойлі. Це була так зв. „червона" Служба Божа, або „вотивна", яку відправляється на окрему обітницю, при чому священик вбирає на себе червоні ризи. Це була перша — від часів президента Вудро Вілсона — католицька Служба Божа, на якій був присутній президент ЗДА. — Президент Вільям Говард Тефт був три рази на католицькій Богослужбі, що викликало було протест з боку протестантів. Президент Айзенгавер сидів на першій лавці. Проповідь виголосив парох цієї церкви о. Джан К. Картрайт, який сказав, що американський законний систем загрожують три чинники: надужиття примусової сили законів, неувага до духових вартостей законів і поява „брідкої тіні" диктатора.

Комісія АЕ повідомляє про нові можливості атомової енергії

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії у своєму черговому піврічному звіті повідомила про широкі нові можливості використання атомової енергії. В цьому звіті говориться про розвиток водневої бомби, над якою працювали від довшого часу в лабораторії у місцевості Лівермор в Каліфорнії під проводом Каліфорнійського університету. Над продукцією водневої бомби працював відомий фахівець д-р Едвард Теллер, і вже 1952 року перевів першу експльозію цієї бомби. Цей учений випродукував нову водневу бомбу, яку мають випробувати в Еніветок — Бікіні на Пацифіку навесні цього року. Про її осяги знали досі тільки окремі фахівці і комісія аж тепер повідомила про них публіку. В звіті Комісії Атомової Енергії говориться про такі справи: 1. Комісія підтримує пропозицію президента Айзенгавера про застосування атомової енергії для мирних цілей всього світу. 2. Комісія повідомляє про дальші поступи в уживанні атомової атомової енергії для спорудження підводного човна з такою швидкістю, яка далеко перевищуватиме швидкість атомових підводних човнів „Навтилюс" і „Морський Вовк". 3. Комісія повідомляє про будову фабрики, в якій випробовуватимуть можливість використання атомової енергії для опалювання міст. 4. Комісія ствердила, що атомова енергія під оспадальским органом зможе конкурувати з вугіллям, газом і оливою. 1. Ствердження, що атомова енергія з успіхом лікує деякі види пістряка. 5. Роблено досліди з клітинами селезінки і ствердження, що вони продукують активність, яка охороняє від промінювання атому. 6. Від червня 1949 року до червня 1953 року видано на атомові досліди й продукцію 12 більйонів долярів.

Суддя Джексон домагається законної волі

Ню Йорк, Н. Й. — Суддя Найвищого Суду Роберт Г. Джексон, промовляючи на річних зборах правників у Ню Йорку, остерігав американський нарід, щоб боротьбі проти того зла, яке йому загрожує із лівого боку, не попадав у протилежну скрайність і не зрікався своєї традиційної засади, що правдива воля може бути тільки тоді, коли шануються закони країни. Джексон твердив, що в боротьбі проти комуністичної небезпеки треба діяти згідно з законами цієї країни і трактувати всіх так, щоб не могло виникнути враження, що може існувати воля, коли не шануються законів, бо такий спосіб поступування завдав би найбільшої шкоди вільному урядові.

ПОМЕР ТРАГІЧНО ІВАН ДУБИНЕЦЬ

Ню Йорк. — Минулої суботи, 30-го січня, помер трагічно в своєму помешканні, Іван Варфоломійович Дубинець, попередній голова Демократичного Об'єднання Бувших Репресованих з Совєтах. Смерть наступила під час сну, коли кипляча на газі вода згасила полумінь і газ заповнив кімнату. Проте лікарі мають ще ствердити, чи саме було причиною смерти — газ, чи можливо, удар серця. Покійний Іван Дубинець, колишній доцент Київського університету і один з найкращих знавців геології України, що найбільше прислужився в справі обслідування України щодо графіту, належав до найактивніших громадських і політичних діячів з підсовєтської української еміграції. Бувший репресований совєтами, він був одним з головних організаторів Української Революційно-Демократичної Партії (УРДП) на еміграції та членом її Головної Управи. Він є автором написаних в белетристичній формі спогадів: „Горить Медвин" — про історію боротьби його родинного села проти большевиків під час революції, автором незавершеного ще видання ДОБРУС'у про голод в Україні та коло 15 праць з геології України і Евразії. Багато його статтей на різні політичні і громадські теми було вміщено у „Свободі". З Покійним, що прожив 51 рік, відходить в могилу великий патріот і громадянин. Подробиці щодо похорону будуть проголошені окремо.

МАСИ НАРОДУ НА ПАНАХИДАХ ЗА ДУШУ СЛ. П. ПРЕЗ. ЛІВИЦЬКОГО

Ню Йорк. — Минулої неділі, 31-го січня, в місцевих українських православних церквах відправлено Богослуження і Панахиди за спокій душі сл. п. Президента Української Народньої Республики на вигнанні, Андрія Лівицького. Святині були заповнені вірними обидвох обрядів. У церкві св. Володимира при 14 вулиці відправив Богослуження і Панахиду Владика Мстислав у сослуженні о. мітрата Весоловського та духовенства, виголосивши відповідну проповідь про Покійного. На Богослуженні і зокрема на Панахиді були присутні представники громадських організацій та представники й прихильники всіх політичних угрупувань. Під час Богослуження і Панахиди по-мистецьки співав хор при церкві св. Володимира, під диригентурою проф. В. Завітневича.

КОНЦЕРТ „ДУМКИ" В НЮ ЙОРКУ — ВЕЛИКИЙ МОРАЛЬНИЙ І МАТЕРІЯЛЬНИЙ УСПІХ

Ню Йорк. — З великим моральним і матеріяльним успіхом повторила „Думка" минулої неділі, 31-го січня, свій концерт з Профорн, призначений цим разом на цілі допомоги залищенцям в Европі. Концерт, в якому, крім чоловічого хору „Думка" під диригентурою Олександра Минкитюка та зі сольосівом Осипа Стецури, взяла участь і хлоп'яча „Молода Думка" під диригентурою інж. Р. Степаніва та Українська Симфонічна Оркестра під дир. О. Микитюка, був теж першою більшою імпрезою в залі новопридбаного Українського Народного Дому, дотеперішнього Стайвезант Касіно, при 2-ій евеню. Заля, хоч була заповнена по береги, виявилась замала на імпрези „Думки", бо сотням осіб забракло місць. „Думка" знову виправдала свою репутацію репрезентативного хору та виявила велику притягаючу силу для публіки. Теперішню головну амбіцією „Думки" є вдержати та розбудувати створену нею Українську Симфонічну Оркестру, що була б без сумніву великим культурним досягненням не тільки української громади метрополії, але і всієї української спільноти в цій країні. Управа „Думки" переконана, що їй пощастило б здійснити цей великий задум, якщо б серед нашого громадянства знайшлося бодай 50 меценатів, які були б готові пожертвувати на ту ціль бодай по 100 долярів річно. Акцію цю вже започатковано. Відомий наш громадянин і бизнесмен, широко відомий своїми пожертвами на різноманітні цілі п. В. Пуйда, який, забравши слово на концерті, пожертвував на Оркестру $ 300.

Програму концерту попередив короткою промовою голова Українського Народного Союзу п. Дмитро Галичин, підкресливши подвійно користь і працю „Думки", яка своїми концертами для американців допомагає морально українській визвольній справі, а своїми концертами для українців дає матеріяльну допомогу тим, що її найбільше потребують. Свого часу „Думка" пожертвою 1,000 долярів з концерту започаткувала збіркову акцію на Народний Дім в Ню Йорку, а цим разом здобула 700 долярів на допомогу залищенцям. Промовець закінчив своє слово цитатом з Лепкого: „Хоч ти багатий і свобідний нині, за океаном віднайшов свій рай, про тих, що ходять в підраній свитині, не забувай, не забувай!"

В програмі концерту, яку започатковано відповідною деклямацією п-ні Л. Крушельницької, повторено теж „Різдвяну Містерію" М. Островерхи, у виконанні Театральної Групи під проводом Олімпії Добровольської та хору під проводом м-гра Л. Крушельницького.

ПЛАСТОВИЙ ДИТЯЧИЙ ВОКАЛЬНО-ТАНКОВИЙ ВЕЧІР В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Ситі. — Прекрасний вокально-танковий вечір влаштувала група дітей Пластової Станиці Ню Йорк під проводом д-ра Р. Петріни і мгра Остапа Улицького в місцевому Народному Домі минулої неділі, 31-го січня. Імпрезу розпочав дитячий хор піснями: „Гей, пластуни" та „Гей, маршують вже повстанці", опісля наймениші діти відтанцювали бойківські танки „чумака", „гопака" і „запорожця". Цей останній танок в історичних костюмах та зі спісами найменших хлопців. Був також „танок з бальонами" у виконанні 10 дівчаток. Після перерви була дитяча опера: „Коза-Дереза", із хоровими та сольовими співами дітей. Імпреза була найбільш дбайливо підготована. На жаль, публіка не дописала, хоч імпреза мала ще й благородну ціль — фонди на розбудову Пластової Оселі в Іст Четгем. Імпреза буде повторена в Ню Йорку, Ньюарку і Елизабет і є всі причини на те, щоб заохотити публіку до якнайбільш масової участи в ній.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ — МАНІФЕСТАЦІЯ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННОСТИ

Ньюарк, Н. Дж. (в.б.) — В обороні суверенних прав українського народу маніфестувала українська громада Ньюарку та околиці в дні 31-го січня 1954 в залі „Українського Централі". Притоку до маніфестації дали ювілейні святкування 35-ліття Соборности та 36-ліття Самостійности Української Держави, як також цьогорічні гучні святкування „воззєднання" України з Москвою в Переяславі, у яких відвічний окупант України — Москва викривлює історичну правду та заперечує суверенні права українського народу. З приводу рокового празника української державности, губернатор стейту Ню Джерзі, достойний Роберт Мейнер, та посадник міста Ньюарку видали урочисті проклямації, у яких проголосили неділю, 31-го січня 1954 „Українським Днем" та закликали американських громадян підтримати українців в їхніх змаганнях за ідеали свободи, як також до співпраці у святочних відзначеннях роковин проголошення Самостійної Української Республіки. Конгресмен Петро Родіно прислав до Українського Громадського Комітету Співпраці Організацій міста Ньюарку й околиці, який був ініціятором та господарем маніфестації, окреме привітання, яке відчитав адвокат Іван Романишин. Незалежно від свого письма, конгресмен Родіно вважав доцільним прибути особисто на маніфестацію та заявити у своїй промові, що українські змагання за волю є в повній гармонії з вольностевими традиціями американського народу. Подібну заяву зложив також комішинер Павло Франклін, висловлюючи переконання, що завзята боротьба українського народу мусить увінчатися величавим успіхом — бо вільною самостійною державою. Проклямацію губернатора стейту Ню Джерзі та посадника міста Ньюарку відчитали Михайло Літвин та Володимир Боровик. Українську промову на маніфестації виголосив проф. Іван Вовчук. Маніфестація мала наскрізь політичний характер, який був задокументований схваленням протестаційних резолюцій проти московських фальшувань угод між Україною та Москвою в Переяславі. Англійський текст резолюцій запропонував Петро Цап, а український — Володимир Пришляк. Резолюції переслано до американської преси та сенаторам і конгресменам. Ця політична маніфестація була започаткована відспіванням американського й українського гимнів та піснею „Живи Україно" у виконанні злучених мішаних хорів „Боян" і „Заграва" під диригентурою проф. Т. Каськова. У програму вплетено інсценізований пролог, в якому на тлі живого образу, національних прапорів, тризуба та гербів усіх українських земель та карти України сот. Юрій Кононів та сот. Любомир Савойка відчитали історичні документи — універсали проголошення Самостійности та Соборности України, а маленька Зірка Качмар віддеклямувала поему Спиридона Черкасенка „Не спіть". Мистецьку частину програми доповнив виступ мішаного квартету в супроводі бандур: пп. Галина Хамула, Іванна Кононів, Володимир Юркевич та Роман Левицький відспівали низку історичних, стрілецьких та повстанських пісень, у які вплетено деклямацію поеми Миколи Щербака „Україна" у виконанні Ярослави Дзери. Маніфестацію закінчено відспіванням „Не пора!". На маргінесі цього треба ствердити, що Український Громадський Комітет Співпраці Організацій міста Ньюарку та околиці з повним успіхом поробив спробу вийти з дотеперішнього шаблонового „академічного гетта" та надати кожній імпрезі зовнішньо-політичне значення, зацікавлюючи також американські круги, що сьогодні є одною доцільне. Про „Український День" та маніфестацію була згадка в місцевій американській пресі.

Нова глибока урядова криза в Італії

Рим. — Після того, як Амінторе Фанфані, новий італійський прем'єр, що урядував всього 11 днів, дістав у парляменті вотум недовір'я, в Італії вибухла нова поважна урядова криза, що її висліду ніхто не всилі передбачити. Італійський парлямент, вислухавши мовчки програмову декларацію нового прем'єра, перевів над нею дискусію, після чого 303 голоси заявились „проти" і лише 260 „за". Під час дискусії лідер італійських комуністів Толіятті заатакував американську амбасадорку Люс за її начебто втручання в італійські справи. Проти виступу Толіятті негайно запротестували Фанфані і колишній прем'єр де Гаспері. Фанфані зголосив вже димісію на руки президента Італії Інавді. Тому, що в самій християнсько - демократичній партії є три концепції розв'язання кризи (центро-права, центрова і центро-ліва), але ніхто не поручає розв'язати парлямент і розписати нові вибори, побоюючись, що нові вибори скріплять лише крайні два крила, — криза буде, мабуть, затяжна і призведе до дальшого занепаду престижу Італії.

Пропонують спростити процедуру арештування комуністів

Вашингтон. — Комісія Протиамериканської Діяльности в Палаті Репрезентантів пропонує новий закон, який спростив би процедуру арештування комуністів за їх намагання насильно повалити демократичну владу в ЗДА. Ця комісія плянує нову поправку до закону Смита, яка вважатиме саму тільки приналежність до комуністичної партії доказом того, що дана особа є змовником проти уряду ЗДА. В такому разі обвинувачення мусітиме доводити, що він, хоч і був членом комуністичної партії, не належав до змови, що має на меті повалення уряду. Уряд не мусітиме доводити змови обвинуваченому, бо за змову вважатиметься автоматично приналежність до комуністичної партії. Згідно з законом Смита, за таку провину може бути присуджена кара до 10,000 долярів і до 10 років ув'язнення. Ця сама комісія пропонує також відобрати комуністичним публікаціям право поштових пільг (другої кляси). Комісія поручає також змінити ті місця в законі Тефта-Гартлі, які домагаються посвідок, що даний робітник не є комуністом, щоб не допустити до просякання комуністами робітничих спілок.

Три великі катастрофи

В суботу вечором пасажирський автобус, що їхав з Монтреалю до Квібеку в Канаді, біля містечка Труа Рівієр зударився з вантажним автом, при чому в автобусі загорівся бензиновий бак. Стався вибух і полум'я охопило автобус. Згинуло 30 пасажирів і тільки несповна третина врятувалась. — В неділю великий американський транспортовий літак, що віз 30 пасажирів і 5 членів залоги, впав у льодово - холодні води океану на північ від Японії, біля острову Гоккайдо. Хоч усі подорожні мали парашути, ні один з них не встиг вискочити з літака. Всі загинули. Літак був віддалений на 10 хв. лету від місця свого призначення. — На південь від Сеулу в Кореї пасажирський поїзд наїхав на вантажне авто, при чому паротяг вискочив з рейок. Згинули 42 особи і поверх 100 осіб було важко ранених. Це найбільша подібного роду катастрофа в Кореї від 1952 року, коли пасажирський поїзд заломив міст над рікою: тоді згинуло понад 100 осіб.

ПЕРШИЙ ТИЖДЕНЬ НАРАД У БЕРЛІНІ ЗАКІНЧИВСЯ БЕЗУСПІШНО

КОНФЕРЕНЦІЯ ПЕРЕНЕСЛАСЬ ДО ПІДСОВЄТСЬКОГО СЕКТОРА МІСТА; НАРАДИ ВЕДУТЬСЯ НАД НІМЕЦЬКОЮ ПРОБЛЕМОЮ. — МОЛОТОВ МАЄ ЗАПРОПОНУВАТИ СОВЄТСЬКИЙ КОНТРПЛЯН

Берлін. — Перший тиждень конференції 4-ох міністрів закордонних справ закінчився безуспішно в усіх конкретних справах, проте бодай з тим формальним успіхом, що західні альянти не допустили до продовжування в безконечність дебати над денним порядком нарад і над питанням майбутньої конференції 5-ох держав разом із комуністичним Китаєм. Погодившись раніше на совєтську пропозицію, щоб питання спільної конференції з комуністичним Китаєм взято як першу точку нарад, західні альянти в 5-му дні конференції просто розпочали дебати над об'єднанням Німеччини. Започаткував їх англійський міністер закордонних справ Іден, запропонувавши детальзований плян, що на нього погодились обидва інші західні представники, як і західня Німеччина. Молотов мовчки прийняв до відома фактичну ліквідацію точки про залучення комуністичного Китаю до розв'язування всіх міжнародних справ. Він має запропонувати совєтський контрплян розв'язки німецької проблеми, що станеться мабуть зараз на першому засіданні конференції в підсовєтському секторі Берліну. Вона перенеслась з будинку колишньої альянтської контрольної комісії в Західному Берліні, в американському секторі, до Східного Берліну, до будинку совєтської амбасади при східньо-німецькому уряді. Цей будинок збудували вже совєтські інженери в московському стилі з безличчю сутомосковських прикрас і комуністичних агітаційних декорацій, так, що — як кажуть закордонні кореспонденти в Берліні — західні делегати ні на мить не зможуть забути, де вони знаходяться. Як твердить кореспондент „Ню Йорк Таймсу", новий осідок Берлінської конференції знаходиться вправді лише за дві милі від попереднього, проте це „така сама віддаль, як від Ню Йорку до Москви". Якщо на пункті комуністичного Китаю прийде в Берліні до якогось компромісу, то це може статися тільки в зв'язку з азійськими справами, які безпосередньо чи посередньо стосуються комуністичного Китаю. Цього дуже бажали б французи, хоча міністер Відо двократно з притиском підкреслив, що поки комуністичний Китай не перестане допомагати зброєю і вирядом комуністичним партизанам в Індо-Китаї, Франція не засяде з ним за одним столом. У справі контролі над атомовою зброєю перешедовжу розмову Дж. Ф. Доллес із Молотовим. Появилось неофіційне повідомлення, що Молотов наполягатиме не на знищенні складів атомової зброї, а лише на прийнятті формули про заборону вжиття її, подібно, як женевська конференція заборонила вжиття вбивчих бактерій. У німецькій проблемі нема ніяких познак наближення засадничо суперечних позицій: по їх альянтського боку з'ясував міністер Іден, а з комуністичного, єдині досі неофіційні речники Совєтів.

Югославія не хоче вертатись до комуністичного бльоку

Бєоград. — Після того, як офіційний орган Комінформу, що виходить у Букарешті, а редагується в Москві, одверто запропонував Югославії вернутись до Комінформу, офіційні югославські чинники заперечили, начебто існує реальна можливість повороту Югославії до стану з-перед 1948 року. Речник югославського уряду пригадав недавню промову Тіта в югославському парляменті, в якій він говорив тільки про „нормалізацію" відносин з совєтським бльоком, а не про приязнь. Югославські чинники підкреслюють факт, що за останніх 5 років переведено в Югославії такі господарські й адміністраційні реформи за принципом децентралізації, що вже неможливо вернутися до комуністичної системи господарства за совєтським централізованим зразком. На заході Совєти прихилити собі Югославію вплинула у великій мірі остання промова Мілована Джиласа, якого викинули з центрального комітету партії і позбавили становища віце-прем'єра та президента югославського парляменту за його критику і домагання більшої демократизації режиму.

Совєти оскаржують американців у „викраденні" совєтського дипломата

Токіо. — Речник совєтської дипломатичної місії у Токіо, яка заступає амбасаду, заявив, що „є підстави припускати", що „американські шпигунські органи в Японії викрали і тримають" у себе другого секретаря совєтської місії. Цю заяву совєтський речник відчитав з писаного тексту на спеціяльно скликаній пресовій конференції в Токіо, після чого негайно вийшов з кімнати, відмовившись відповідати на запити. Річ іде про другого секретаря совєтської політичної місії Юрія Александровича Растворова, який зник 23 січня ц. р. Тим часом поширюється вістка, що Растворов, скомпромітований у недавній совєтській шпигунській афері на терені Японії, сам зголосився в американців і просив їх азилю після того, як йому запропоновано вернутися до Москви. Растворова буцімто перевезли негайно на американську базу Окінава за 700 миль від Токіо. Якщо ці непотверджені вістки виявляться б правдивими, то — зазначає преса — Растворов міг би допомогти викрити всю совєтську шпигунську сітку, що існує на терені Азії.

В АМЕРИЦІ

● Член Крайового Фінансового Комітету Республиканської Партії Томас Месфорі заявив, що президент Айзенгавер сказав йому в Білому Домі, що малі складки на партійний фонд мають більше значення від тих великих сум, що їх складають заможні партійці.

● Провідник республиканців у Палаті Репрезентантів Чарлз А. Голлек твердить, що теперішня сесія Конгресу закінчиться не пізніше 1 липня, бо до того часу вдасться полагодити всі справи, які є на рядку дня. Цю заяву він склав у присутності учасників після конференції з відповідальними конгресменами.

● Член Крайової Комісії для Оборонного Виміслу Воррен Г. Атерман вважає, що Конгрес погодиться на проєкт загального вишколу, щоб збільшити стан резерви оборонних сил ЗДА. Ця комісія запроєктувала, щоб поруч обов'язкової дворічної військової служби, частина молоді переходила скорочений вишкіл під час поклику на військові вправи.

● Стипендію Академії Американських Поетів у висоті 5,000 долярів, вперше дістала жінка — панна Луїда Тавсенд Ніколл. Вона є вже восьмим поетом, що його нагородила ця академія від 1934 року, коли цю нагороду урухомлено.

● Пол М. Елліот твердить, що в ЗДА незабаром почнуть уживати пластичних руру замість металевих, і впродовж найближчих десяток років вартість продукції цих руру підіснеться до суми 250,000,000 долярів.

В СВІТІ

● Відшукався американський вояк, Карльос Джонсон, ветеран корейської війни, який зник був у Відні в серпні м. р. Він заблудив тоді у місті і помилково потрапив до совєтської зони, де його арештували. Джонсон каже, що він, удаючи себе комуністом, перейшов у Східній Німеччині комуністичний вишкіл, але не видержав і втік. Тепер він волів суд і в'язницю в ЗДА, ніж повернутися під Совєтами.

● Американці звернулися до Об'єднаних Націй за признанням найвищого відзначення 62-літньому африканському погоничеві Саїді Він Юмі за те, що він, озброєний тільки ножем, кинувся на льва в Танґаїці, коли той напав на одного фармера, і врятував цьому останньому життя коштом власної пошматованої руки.

● Еспанський уряд твердить, що під час недавніх студентських протианглійських демонстрацій в Мадриді анархісти та соціялісти замішалися серед студентів і підбурювали їх до англійської амбасади, що спричинило сутички з поліцією. 17 анархістів судитимуть в цьому місяці за розкидування летючок проти існуючого режиму в Еспанії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ДОБРОБУТ

Як республіканці перемогли в останніх президентських виборах і дістали більшість в Конгресі, були побоювання, що в закордонних справах готові каламутити воду залишки ізоляціоністів, а у внутрішньогосподарських — представники великого промислу, монополісти та прихильники високої тарифи. Якраз тепер маємо добру нагоду перевірити, як ті справи маються.

Цією нагодою є Економічний Звіт, предложений Конґресові президентом Айзенгавером. В ньому є чимало з науки про національну економію, державну контролю продукції, державне плянування, закордонну торгівлю, приватну ініціятиву, залежність добробуту в Америці від добробуту в світі, економічну ізоляцію, заробітну мінімальну платню тощо. Все це так ясно сказане, щоб кожний зрозумів, до чого змагає уряд. Це змагання теж просте й ясне: не допустити, будь-що-будь, до економічного захитання і не тільки затримати теперішній добробут, але навіть його піднести. Як знаємо, широкий загал населення почав нервуватися з приводу зросту безробіття, яке почало тут і там проявлятись уже в більших розмірах. Тому саме така заява президента була якраз на часі.

Економічний звіт Айзенгавера можна назвати оптимістичним, але добре обґрунтованим, і тому переконливим. Президент цілком справедливо запевнив американський нарід і світ, що ніякого економічного заломання в Америці не буде. Він це заявив і скріпив фактами та цифрами. Це — відповідь адміністрації на переляк в Америці й у вільному світі, що, мовляв, уже кінчиться ера американського добробуту, а починається економічна депресія. Як нема ніякого чарівного ліку на економічні недоліки, так нема й такого запевнення, яке ґарантує успіх у всякому випадку. Такої ґарантії не дає також і президент Айзенгавер. Він лише підкреслює, що як тільки Конґрес прийме його економічну програму, то нема найменшої причини сумніватись в її неуспіхові, а тим самим і в скорій ліквідації хвилевих недомагань в продукції. До того цілий державний бюджет побудований на тому, що буде праця та будуть прибутки і що вже в найближчому фіскальному році можна буде його зрівноважити.

Президент заговорив про „страх" як такий, що готов накоїти найбільше лиха. Налякались безробіття не тільки звичайні люди, але й ті, що сидять в Конґресі. А тут ще восени вибори. У таких обставинах могли б перейти в Конґресі такі ухвали, що можуть пошкодити країні в очах вільного світу, який надіється дальшої допомоги збоку ЗДА. Такі ухвали — це була б тільки вода на кремлівський млин, на те, щоб ізолювати Америку від її приятелів та союзників.

Коли йде про безробіття, то статистика виявляє, що його зріст уже майже стриманий і президент цілком вірно впевняє, що „бизнес почав підніматись". Дуже важливе ще й те, що заявили недавно представники найбільших підприємств. Вони не тільки стверджують, що мали в минулому році найбільші обороти за весь час існування їхніх підприємств, але ще заявили, що призначають нові більйони долярів на їх поширення. Цього, річ ясна, не було б, коли б вони передбачали зменшений оборот, брак збуту на їхні товари і тому, що люди не матимуть грошей через безробіття. Теж департаментові склепи виказують за цей місяць, що вторгували ще більше, ніж в січні минулого року.

Такі прояви — це не ознака економічної депресії, не заповідь, що вона наближається. Налякане може бути тільки старе покоління, що переживало депресію 30-их років. Та тепер інший час, інші обставини й інший підхід до господарських проблем країни, і то, як у Вашинґтоні, так і в головах найбільших капіталістів, поминаючи впливові робітничі організації, які слідкують за господарським положенням країни дуже пильно і реаґують дуже сильно на такі економічні недомагання, як масове безробіття.

До того Республіканська партія втратила Білий Дім якраз через економічну депресію і довго в ньому не була. Наука з цього не пішла в ліс! Її можна вичитати навіть і в теперішньому Економічному Звіті президента.

СЕНТИМЕНТ І ВОЯЦЬКИЙ ЗАКОН

Несподівано великого розголосу набрала знову справа відношення до тих колишніх американських вояків, які, попавши в комуністичний полон, відмовились були вернутися на свою батьківщину. Проте тепер публічна дискусія на сторінках американської преси розгорілась не про тих 21 особу, які „затялися" у своєму комунофільстві, відкинувши всі дані їм можливості змінити своє рішення й остаточно вибрали комуну, а про двох вояків, які таки змінили були свою „неповоротницьку" думку, зірвали з своїми комуністичними хоронителями і повернулись до американців.

Кілька днів тому військові чинники арештували одного з них, капраля Дікенсона, що три місяці тому вернувся з Кореї, одружився і жив собі мирно, рахуючись все ще членом американської армії. Він має стати перед судом за провини, що їх допустився, перебуваючи у ворожому полоні, супроти військових приписів і з великою шкодою для інших американських полонених. Те арештування викликало поважний відгук в конґресових колах, серед військовиків і в широкій публічній опінії. Думки поділились. Одні твердять, що з хвилиною, як грішник покаявся, треба дарувати йому його вину, тим паче, що гріхи того колишнього большевицького бранця були зумовлені атмосферою того проклятого полону, фізичним і моральним терором, страхом за власне життя і бажанням поліпшити собі долю, — а не дійсним комуністичним світоглядом і якимсь протидержавницьким наставленням. Противники притягання до правної відповідальности колишніх неповоротців покликаються на запевнювання їх, що вони можуть вільно й без страху вертатися додому. Тепер, мовляв, втрачено цей найбільший атут у відношенні до всіх інших неповоротців, бо, очевидно, дізнавшись, що арештовано й віддано до суду того першого добровільного репатріянта, — ніхто більше з них не вернеться, а, навпаки, — всі вони ще голосніше кричатимуть, що в Америці „немає свободи думки й дії", що тут „меккартисти і меккараністи" „тероризують" людей і т. д.

У відповідь чуємо арґументи: Фактом є, що серед полонених американців були дві групи, так звані проґресивні, які втішалися привілеями від комуністичної влади, і маса полонених, яка переходила весь жах комуністичного полону. Тисячі з отієї маси, серед них однаково прості вояки, як і найвищі старшини з генералом Діном включно, переходили фізичні й моральні муки. Багато з них не видержало тих мук і згинуло, не діждавшись волі, хоч ніби бойовий фронт для них скінчився. На тлі тієї геройської маси, що її вояцька і громадська мораль ні трохи не заломилась, у ганебному світлі виходить поведінка малого гуртка осіб, що — щиро, чи нещиро, з глибини своїх політичних переконань, чи тільки заради вигоди або через слабість характеру — піддалися комуністичній нагінці, виконували службу донощиків, а то й опричників у відношенні до своїх земляків та товаришів, і взагалі зрадили свою вояцьку уніформу. Ставитись до тих одиниць після їх повороту додому нарівні з усіми іншими, нарівні з їхніми жертвами, що терпіли від їхньої безхарактерности, було б — чуємо — несправедливо, неетично. Це означало б виправдувати злочини без попереднього суду й завдавати кривду чесним, порядним і геройським воякам, стягаючи одних і других на одну дошку. І тому, мовляв, диковиною вже було, коли дехто ентузіястично вітав такого прокомуністичного полоненого з його поворотом додому, як якогось героя, тільки тому, що він помудрішав настільки, що вирішив не лишатися у комуністів, а вертатися до Америки. Треба було намовляти їх до того, треба було вітати таких „навернених грішників", треба було давати їм шанс спокутувати зло і зажити ще іншим життям. Але це не звільняє їх від відповідальности за доконані грубі провини у відношенні до людської та громадської етики, до вояцького закону, дисципліни та чести. Не обіцювано їм теж безкарности, — обіцювано тільки справедливість.

У дискусії в цій справі склали заяви деякі члени Конґресу, висловлюючи свою особисту думку, заявилися навіть сам президент Айзенгавер і секретар оборони Вилсон. З заяв, що виправдують арештування Дікенсона, виходить, що на постанові піддати докладному слідству конкретні закиди, що їх позголошували колишні співтовариші Дікенсона з комуністичного полону, заважив найбільше принцип: не вільно безкарно порушувати вояцьку честь, як довго носить він уніформу і як довго фіґурує у реєстрах армії. Це найвищий вояцький закон. В обох світових війнах, в яких брали участь ЗДА, американські вояки високо тримали прапор того вояцького закону і вславилися духом вояцької солідарности і товариськости. Цей дух найтіснішої товариськости, що зв'язує тільки вояків на бойовому фронті і політичних в'язнів у тюрмах, виявився теж у масі під час Корейської війни, що мала трагічні епізоди, як напр. жахливий відворот безпосередньо після того, коли червоні китайці перейшли ріку Ялу і відкинули на південь армію альянтів. Те, чого допустились „проґресивні" в комуністичному полоні супроти своєї батьківщини, своєї влади і своїх товаришів-земляків, було явищем без прецеденсу в американській історії. І тому треба розуміти вищі американські військові чинники, які бережуть чистоти і непорушности принципу, що був вперше порушений. Милосердя, помилування, вибачливість — це сентимент, може навіть психологічно зрозумілий. Але ж мораль в армії не зберігається критеріями сентименту. І тому найкращу послугу скріпленню моралі в морально сильній і здоровій американській армії віддасть слідство, яке безсторонньо і всебічно ствердить, чого насправді допустились „проґресивні" в комуністичному полоні і яку ролю серед тих „проґресивних" грав той чи інший вояк.

Слідство і суд не означають ще засуду, а навіть караючий присуд далеко не означає ламання життя. Факт, що арештованому тепер поворотцеві дано три місяці відпочинку, змогу одружитись, відбути пошлюбну подорож, і щойно згодом потягнено його до відповідальности, є вже доказом великої вибачливости і ґарантією справедливости. За виною іде кара. При вимірі кари береться під увагу й злагіднюючі обставини. Але не можна залишати зовсім безкарним ламання вояцького закону солідарности, льояльности до своєї батьківщини і льояльности до своїх товаришів зброї.

У МОСКВІ ВЕСЕЛОЩІ

Коментатори останніх подій, що відбулися в Совєтському Союзі, ніяк не прийдуть до згоди: що ж там, власне, сталося? В американській та західньоевропейській пресі читаємо про новий НЕП — нову економічну політику в СССР, започатковану Маленковим, про внутрішнє — після смерти Сталіна — переродження режиму і навіть про „спуск комунізму на гальмах" в лоно якоїсь, досі ще не знаних форм, демократії...

Українські журналісти, що мають за плечима гіркий досвід усілякого роду „спусків на гальмах" оцінюють останні події в Совєтському Союзі без жадної краплини оптимізму: большевизм зреформувати не можна — його можна тільки знищити.

Згадаємо „судовий процес" над Берією та іншими, — процес, що відбувався, правдоподібно, без участи головного оскарженого, за його відсутністю на цьому світі. У зв'язку з цим процесом кружляли по світі тисячі поголосок, але, треба думати, що ні по цей, ні по той бік залізної заслони ніхто з критично думаючих людей не повірив офіційній совєтській версії.

З надзвичайно цікавими ревеляціями виступила недавно французька преса. Як твердить паризький журналіст Шапіро, що довший час перебував у Москві, — справа Лаврентія Берії вибухла на засіданні Президії Центрального Комітету компартії ще 25 червня минулого року. Буцімто він прийшов на це засідання з наміром арештувати Маленкова. В розпалі дискусії вихопив револьвер і стрелив на свого конкурента, але схибив, і адьютант маршала Булґаніна забив його на місці.

Згідно з іншою версією, справа виглядала інакше. На тому ж таки засіданні Берія вихопив револьвер, щоб оборонятися від нападу Маленкова, стрелив, але не поцілив, і особиста охорона Маленкова, що знаходилася про цей випадок у сусідній кімнаті, викінчила його, добивши чобітьми.

Чи так було чи інакше, але до фінішу першим прийшов Георгій Маленков. Сьогодні густа мряка, що запала була над Кремлем, трохи розвіялась. На підставі реляцій західних дипломатів і журналістів, поголосок, що просочуються крізь кремлівські мури, припущень та совєтських газет можемо уявити собі більш-менш правдоподібний образ недавнього палацового перевороту.

Отже, припускаємо, що правдою є, як сказано в судовому вироку над Берією, що він хотів „поставити органи державної безпеки над партією" і „захопити владу". Таке припущення дуже близьке до істини, бо лише з позицій, здавалося б, всемогутньої політичної поліції — МВД, яка була цілковито в його руках, міг він осягнути своєї мети, тобто здобути диктаторську владу.

А проте, виявилось, що в структурі совєтського режиму є сила могутніша від НКВД-МГБ-МВД. Цією силою є партійна верхівка — донедавна Політбюро ЦК ВКП(б), а тепер Президія ЦК Комуністичної Партії Совєтського Союзу. Чи, як то звичайно прийнято називати — кремлівська кліка. Над цією Президією, а раніше Політбюром була і є надбудова у вигляді диктатора і його фаворитів. Супроти цих двох потуг — МВД і партії — армія, фльота й летунство з їх бомбардувальниками, кружляками й танками є лише виконною силою. І в палацовому перевороті військовики могли брати лише допоміжну участь.

Совєтському обивателеві з його обмеженим колом обсервації завжди здавалося, що НКВД було „державою в державі", і що, власне, воно творило суть совєтської влади. Справа Берії це уявлення захитала. І тепер пригадуємо собі так званий особистий секретаріят Сталіна — цю „надбудову над клікою", де виховувався, зростав і робив свою політичну кар'єру Георгій Маленков.

При всій внутрішній настороженості й взаємному недовір'ї „сталінська ґвардія" — Маленков, Молотов, Булґанін, Ворошилов, Каганович та ін. — зв'язані між собою найміцнішими узами спільних злочинів проти людства. Всі вони є членами одної змовницької групи і всі знають, що втрата влади рівнозначна для них із смертю. Крім того, всі вони — старі большевики і в більшій чи меншій мірі творці сучасної комуністичної наддержави. Найвищим заповітом для них є розроблена Леніним засада: диктатура пролетаріяту, як основна передумова влади. А комуністична партія, як відомо з кожного підручника політграмоти, є „аванґард пролетаріяту". Отже, утримати в руках владу — значить, утримати в руках партію. Звичайно, в диктатуру пролетаріяту ніякий пролетар в Совєтському Союзі не вірить. Але диктатура партії над пролетаріятом і всім іншим населенням — річ цілком реальна, і вона дошкульно дається взнаки кожному підсовєтському громадянинові.

Берія намагався поставити „органи державної безпеки над партією". Інакше кажучи, намагався поставити себе над кремлівською клікою. Він

(Закінчення на стор. 3)

Андрій Яковлів

„МОСКОВСЬКИЙ" ЧИ „ПЕРЕЯСЛАВСЬКИЙ" ДОГОВІР?

За прийнятою всюди практикою, договорам між державами дається назва міста чи місцевости, де ці договори були виготовлені в остаточній формі (наприклад, за новіших часів: Берестейський договір 1918, Версальський 1919, Варшавський 1920, Ризький 1921 і т. д.). Договір Б. Хмельницького з московським царем Олексієм Михайловичом був остаточно укладений в Москві в трьох актах з датою — 27 березня (6 квітня н. ст.) 1654 р. Тому правильно було б дати цьому договорові назву „М о с к о в с ь к и й", але українські й російські історики помилково дали йому назву „П е р е я с л а в с ь к и й" договір. Ця помилкова назва вперше з'явилася в московських актах з грудня 1659 р. з такого приводу. Генеральна Рада для вибору гетьмана Юрія Хмельницького була скликана московським послом кн. Трубецьким в Переяславі 17 жовтня 1659 р. На цій Раді кн. Трубецький подав на затвердження новообраному гетьманові й старшині присланий йому з Москви фальсифікат під назвою „прежних статтей Б. Хмельницького", тобто договору 1654 р., та ще „нові статті" додаткові. Обидва договори Ю. Хмельницький і старшина, оточені московським військом, мусіли були прийняти. Але, повернувшись до Чигирина та уважно перевіривши ці акти, знайшли, що в тексті так званих „прежних статтей Б. Хмельницького" деякі статті змінено і додано до них „щось небывалое". Констатувавши це, гетьман і старшина вирішили негайно вислати до Москви посольство прохати царя всі зміни й додатки до автентичного тексту договору 1654 р. викинути. Цар і бояри категорично відмовились виправити московський фальсифікат договору 1654 р., давши посольству відповідь: „быть по Переяславському договору". Що цар і бояри мали при цьому на увазі не договір Б. Хмельницького 1654 р., а фальсифікат його, затверджений на Переяславській Раді 1659 р., це видно з відповіді царя на статтю, що встановлює, всупереч договору 1654 р., підлеглість київського митрополита московському патріярхові: „Царское Величество указал, чтоб быть тому по нынешнему Переяславскому договору, потому, что будучи на нынешней Радє, духовенство приговорили, что быть тому так, как написано" (Акты ЮЗР., т. V. Додат. 1.). Наведена резолюція свідчить, що назва: „Переяславський договір" була вперше вжита царем р. 1659 і що вжито її не для означення договору Б. Хмельницького 1654 р., а для означення фальсифікату його, прийнятого в Переяславі р. 1659.

При наступних гетьманах сфальшований договір 1659 р. з назвою „Переяславського договору" заступав собою автентичний договір Б. Хмельницького 1654 р. і подавався на затвердження всім наступникам Ю. Хмельницького. Довгий час історики вважали цей „Переяславський" договір з р. 1659 за автентичний договір Б. Хмельницького і називали його „Переяславським договором", аж доки (вже у XX ст.) українські історики не викрили, що предложений Юрієві Хмельницькому „Переяславський договір" є фальсифікатом, підробкою автентичного договору 1654 р. Щоб не повторювати цієї плутанини назов договору, я на титульній сторінці моєї книги не вжив ні назви „Московський", ні назви „Переяславський", а подав довшу, але історично точну назву: „Договір Б. Хмельницького з московським царем Олексієм Михайловичем, 1654 р.".

Вище наведене пояснення було вже подане в тій книзі, але, видно, не всі автори, що писали статті з приводу 300-ліття Переяславської Ради 1654 р. та друкували на сторінках „Свободи", скористалися з мого пояснення. Наприклад, в ч. 12 з 20 січня ц. р. у передовій статті „Свободи" вжито назви „Переяславський договір"..., „договір, укладений у Переяславі р. 1654". А в статті Івана Кедрина „Досвід минулого" цей же договір названо так: „18 січня 1654 р. договір Богдана Хмельницького в Переяславі з московським царем Олексієм ІІІ", далі ще раз „Олексій ІІІ". В наведеній цитаті кілька помилок: 8/18 січня 1654 р. проголошено в Переяславі словесно деякі постуляти Б. Хмельницького, але жадного договору на письмі там не було укладено. Московського царя „Олексія ІІІ" історія не знає. Царів з іменем „Олексій" ні перед, ані після відомого царя Олексія не було, отже не було потреби означати його ще й числом; тому то титулярне, царське ім'я його було означене тільки додатком імени батька: „Олексій Михайлович".

На точність імен, хронології та термінології нам треба звернути особливу увагу якраз тепер, коли про договір 1654 р. пишуть всі, як ми, наші приятелі, так і наші вороги. Не треба давати приводу до докорів, що українці недобре знають свою історію.

Ще кілька слів до заввважень проф. М. Андрусяка, що він зробив у статті: „Переяславський чи Московський договір" (в тому ж числі „Свободи"). Питання про заміну старого стилю на новий в історичних актах здається мені досить складним, надто, що стосується до московських історичних актів. Відомо, що Моква аж до до Петра І в своїх актах вживала не старого (юліянського), а стародавнього, біблійного стилю, що починався від „створення світу". Наприклад, дата Переяславської Ради та договору Б. Хмельницького 1654 р. (за юліянським календарем), позначена в московських актах 7162, або скорочено 162 роком), а крім того новий рік рахувався з місяця вересня, а не січня. Позначити такі акти новим (григоріянським) стилем було б не „зліпшенням орієнтації", а заплутанням її. Для важливих історичних подій, та й то не дуже давніх, можна було б додавати в дужках відповідні дати нового стилю, але в історичних документах краще залишити дати, що на них виставлені.

Л. Івченко

ПРИЇХАЛИ ДО АМЕРИКИ

(2)

КІТТІ — То не мій хлопець. Я поїхала з ним тільки заради нової машини. Оце — мій хлопець! (ворушить волосся Луї).

ЛУЇ (вже пом'якшав, але ще хоче бути саркастичним) — Прошу дати про це оголошення в газеті. Бо раз ви їздите з іншими до півночі, а я мушу сидіти тут сам один і пити це дурацьке пиво — я можу й не здогадатись, що я — ваш хлопець.

СТЕПАНЯК — О, тепер уже пиво винувате. Продаю його двадцять і два роки і ще ніхто не ганив, а тут...

ЛУЇ (радий, що є хтось, на кого можна вільно сердитись) — О, Господи! Чи ви змовились сьогодні усі чіплятися до мене?! В цій Америці стільки говорять про свободу, а не дадуть людині спокійно випити пива.

СТЕПАНЯК — Іще вам мало свободи! Забагато її маєте, от і виробляєте фокуси. Мусите стратити — тоді почнете за неї знову битися... А то, як на вас найде ґедзь — зараз Америка винувата!

ЛУЇ — Гаразд! Гаразд! У вас добре пиво і найкращий бар! Сфотографуйте мене на рекляму — тільки дайте вже мені спокій!

СТЕПАНЯК (відходить з ображеною гідністю) — Ця теперішня молодь сама не знає, чого хоче. Нерви та гістерика — і більш нічого. (Сердито тре шматкою сусідній стіл).

КІТТІ — Фуй, Луї, це зовсім не по спортовому отак вибухати. (До Степаняка) Містер, ви не звертайте на нього уваги — він добрий хлопець, тільки хоче все перевернути на свій лад.

СТЕПАНЯК (бурмотить) — Коли б він не був добрий, я уже давно викинув би його з бару. Тільки з його доброти нема нікому ніякого толку. (Сердито дивиться впрост на Луї) — Забрав собі в голову, що він — новий Христос — ходить і всім читає казання. Здурів з тою Росією, наче вона йому платить.

ЛУЇ (саркастично) — О, не турбуйтеся. Мені вони не платять... То не такі люди, щоб платили... Але дайте нам з Кітті щось випити, і ми вже йдемо.

КІТТІ — І поставте оту вашу пісню, я дуже її полюбила за цей час. (Мрійливо). Скільки вже часу ми до вас ходимо?

СТЕПАНЯК (Ставить платівку в музичну машину) — Не знаю, я не рахував, але минулого літа ви вже крутилися тут удвох.

(Машина награє „Ой що ж то та й за ворон, що на дубі крякає...).

КІТТІ (хитаючись, мугикає мелодію за платівкою) — Вже більше як рік... Знаєте, Луї, ви перший хлопець, з яким я ходжу більше як рік, і мені ще не набридло.

ЛУЇ — Вас це дивує? Чи може це для вас новий спорт?

КІТТІ (усміхаючись, задумливо) — А може це й спорт. Я хочу виграти вас від вашої партії...

ЛУЇ — А що вам заважає моя партія? Ви маєте свій спорт, а я — свою партію. Ми могли прекрасно помирити це, коли б ви вже раз наважились вийти за мене заміж.

КІТТІ — Це не те саме, Луї, як ви цього не розумієте?! Спорт існує для мене, а у вас навпаки — ви існуєте для партії... А я вже десь там, збоку, їду на прикінці. А я не хочу на прикінці — я люблю сидіти спереду...

ЛУЇ (милуючись нею) — І керувати! Признайтеся, Кітті, вам найбільше ходить про те, щоб керувати всім і насамперед мною. Так?

КІТТІ — А хоч би й так?! Чому ті ваші комуністи, яким до вас байдуже, можуть вами керувати, а я, яка вас любить — ні?

ЛУЇ — Повторіть це. Ви ще не говорили мені сьогодні, що любите мене.

КІТТІ — Ви й так це знаєте.

(Входять ТЕДДІ і ПІТЕР, у робочих комбінезонах, безформних і заляпаних фарбою. На головах кепі з великими дашками, насунутими на очі. Вдають п'яних, ідуть обнявшися, похитуючись і наспівуючи. При їх вході ЛУЇ і КІТТІ зсувають стільці і розмовляють пошепки).

ПІТЕР (удавано хрипким голосом) — Два скатчі... І налити повно. (Плюхається на найближчого до прилавку стільця).

ІРЦЯ (виходить з кухні, до Степаняка) — Мами ще нема?

СТЕПАНЯК (несе горілку до ТЕДДІ і ПІТЕРА) — Нема. (Ставить келішки на стіл і сердито повертається до ІРЦІ) — Я не знаю, якщо ці скитальці не скінчаться, мені доведеться закрити бізнес. Не можу ж я один розірватися і тут і на кухні!..

ІРЦЯ — Я вже все скінчила на кухні... Вже нікого не буде, я думаю... (Уриває, зустрівшись з поглядом ПІТЕРА, що втупив у неї свої очі. Дивиться в ті очі, нерухомо закам'янівши на місці).

СТЕПАНЯК (не слухаючи її) — Це вже котрих скитальців вона привозить?

ІРЦЯ (не відриваючи очей від ПІТЕРА) — Не знаю, здається, десяті...

СТЕПАНЯК — Та де там десяті? Я думаю, вже соті. Вічно повна хата чужих людей, і всі з дітьми... Чи ці теж із дітьми?

ІРЦЯ — Не знаю... (Стрепенувшись, струшує головою і відвертається) — Ні, знаю. Одна дитина. Якісь дуже вчені люди.

СТЕПАНЯК — Потрібна тут комусь їхня вченість. В Америці треба рук та сили. Тепер мама буде два тижні водити їх по роботах, а я буду тут сам розбиватись... А ще й дитина...

ІРЦЯ — А що ж їм з нею зробити? Не викинути ж її в море!

СТЕПАНЯК — А чого їм кидати її в море, коли є такий дурний Степаняк, що двадцять років робив і придбав хату. Тепер мають куди вести свій кіндерґартен.

ІРЦЯ — А, тату, ви все бурчите, а самі найбільше з тими дітьми бавитесь.

СТЕПАНЯК — Будеш мене тут учити! Хотіла спати, то йди.

(Ірця збоку глянула на ПІТЕРА і знову зустріла його погляд, але тут втрутився, ніби з п'яним жартом, ТЕДДІ).

ТЕДДІ (затуляє йому очі рукою) — Ой, хлопче, не дивися так на цю дівчину.

ПІТЕР (не відриваючи погляду від Ірці, відхиляє руку ТЕДДІ) — А чому?

ТЕДДІ — Це шкодить для здоров'я.

СТЕПАНЯК (глянувши в їх бік, до ІРЦІ) — Ти знаєш цього хлопця?

ІРЦЯ (Сердито відвертаючись) — Вперше бачу... То я йду нагору, спати...

СТЕПАНЯК — Іди, йди, я вже зараз закриваю. (ІРЦЯ виходить. СТЕПАНЯК до ТЕДДІ і ПІТЕРА) — Кінчайте свою горілку, і гайда додому! Я вже зачиняю. Тут вам не нічний клюб.

ЛУЇ (що раптом озирається, уже в новому настрої, щасливий і радісний) — А у вас сьогодні справді дуже гарно, бос! Шкода й виходити! (Підходить до прилавку) — Скільки з нас?

СТЕПАНЯК (буркотливо) — А звичайно, коли ви вдоволені — то все сяє, коли невдоволені — усе чорне! Чому б вам не спробувати трохи спокою?

ЛУЇ — Слухайте, чоловіче! Мій батько — француз, мати — ірляндка, дід італієць, а баба — еспанка. Якого спокою ви хочете від мене?

КІТТІ (підходячи, хитренько) — О, трощки спокою не завадило б, га, Луї?

ЛУЇ — Ні, ні, тільки не спокою! Ця країна — занадто спокійна. Її треба добре струснути! Дати їй руху, життя, щоб згадала саму себе, свою славу, свою боротьбу, свою свободу!

Мирослав Прокоп

СУЧАСНА ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА УКРАЇНИ Й ЕМІҐРАЦІЯ

(7)

Зокрема, так вони роблять завжди, коли починають відчувати, що ґрунт обсипається під їхніми ногами, коли приходить будь-яка зовнішня чи внутрішня небезпека. Це видно було в часі останньої війни, коли неофіційно заповідають ліквідацію колгоспної панщини, ґарантію громадських свобід, тощо. Це саме почали робити Маленкови і Берії по смерти Сталіна, коли знову, як писалося в офіційному повідомленні уряду і партії, грозила паніка і розбрат. Тоді нові володарі Кремлю зразу заговорили про недоторканість людини і її добра, про рівність перед правом, тощо, будучи свідомими, що вольності ці серед народу живуть і що він прагне до їх здійснювання. Доказів на таке поступовання Кремлю за останні місяці дуже багато. Ось „Ню Йорк Таймс" з 7-го червня 1953 р. повідомив про статтю в газеті „Труд", яка вимагає від професійних спілок активної оборони робітників від визиску директорів заводів. Кожному, хто знає що в СССР проспілки практично є знаряддям режиму і що до упривілейованих вельмож в СССР належать також директори заводів, тому така вістка в совєтській газеті говорить дуже багато. Це ясне, що тут режим звичайно формально, а не насправді, поступається перед тиском поневолених мас.

Невдоволення в СССР видне зокрема в національному питанні. Бо як сьогодні може почувати себе пересічний громадянин будь-якої із республік поневолених народів СССР, який або сам брав участь у боротьбі за волю його країни, або знає про неї, і якому конституція ґарантує всі права на національну незалежність? Як може почувати себе українець, грузин, білорусин, коли він постійно змушений сплюгавлювати свою історичну традицію, навіть тоді, коли вона найбільш поступова, і який змушений водночас величати все московське, навіть тоді, коли воно найбільш реакційне? Хіба не свідомі всі ті поневолені народи, що Петро чи Катерина — це вороги їхніх народів, а не їхні визволителі?

Російські еміґраційні імперіялісти, розглядаючи ці питання, прямо заперечують будь-яке існування національного гніту в СССР, мовляв, всі народи однаково поневолені, а москалі — це перша жертва комунізму. Правдоподібно тому; що на московських багнетах всюди насаджувано большевицьку реакцію! Крім того російські еміґранти і так усіх трактують як „народ Росії", мовляв, усі вони колись були піддані одного царя, а тепер піддані одної Президії КПСС. З роками вони до росіян зарахують напевно також поляків, чехів та східних німців.

Не так підходять до справи большевики. Теоретично в них всі народи „вільні", вони пишуть про їх державну незалежність, про суверенність України, Білоруси, тощо. Вони, якщо треба, вводять ці союзні республіки в Об'єднані Нації, кажуть їм підписувати міжнародні договори і т. д.

Але такі експерименти Кремлю не можуть обдурити ні український, ні інші народи. Кожний знає, що за гимном і прапором немає справжньої незалежности України чи Грузії і що большевицькі прийоми придумані тільки на те, щоб послабити визвольну боротьбу, мовляв, боротися немає вже за що, бо, власне кажучи, все, що ви хотіли мати, осягнули.

І от, власне, в оте протиріччя між большевицькою теорією і практикою в національних і соціяльних питаннях встряває український визвольний рух та його пропаґанда. Цей рух, не будучи достатньо достаточньо сильним, щоб фізично розвалити большевизм, є достатньо сильним, щоб завдавати йому удари в ідейній площині, щоб розкривати всю забріханість московського большевизму та щоб його перед масами нещадно демаскувати.

Так приходимо ми до вихідних позицій українського визвольного руху, що їх ніяк не можна зрозуміти без належного з'ясування тла, на якому йому доводиться діяти.

Однак, заки про них говорити, треба ще коротко спинитися над другим, побіч невдоволення мас, елементом слабости режиму, а саме — над його розкладом зсередини. В усіх роблених на Заході оцінках цього питання є звичайно дві крайності. Одні бачать в диктатурі поліційної системи ґранітну будівлю, якої зсіредини не розвалити, інші ж схильні бачити в кремлівській стіні більші розколини, як там дійсно є. Правда, безперечно, лежить посередині.

Хоч Москва має довгу традицію абсолютистсько-тоталітарної системи, большевицька верхівка не може бути в усіх відношеннях прирівняна до царської. Тут, знову, як перед тим, треба сказати, що вирішальним моментом слабости большевицької верхівки є те, що вона вийшла з революції і для свого морально-політичного авторитету повинна всіляко дбати про свій революційний вигляд, тобто, змагати до здійснення проголошених напередодні революції ідей і сама повинна бути високо ідейною. Тим часом ні одне, ні друге не мають місця.

Сучасна провідна большевицька верства, як її філіяли поза СССР, складається, з одного боку, з типових апаратчиків, що терором керують великою державою, а з другого боку — з п'ятих колон у світі, які є практично зрадниками рідних країн і готові виконувати накази володарів московської імперії. Щоправда формально вони виступають речниками великих ідей визволення, але фактично є їхнім запереченням. На практиці вони є найбільш реакційною клікою визискувачів народів та одиниць і сила їхня спирається не на ідеях, але передовсім на багнетах російського імперіялізму. Коли б, напр. не російські багнети в країнах сателітів, в Україні чи Прибалтиці, то керуючі там настовпники Москви, були б зметені власними народами дуже скоро. Те саме сталося б, коли б, напр. могли в СССР відбутися вільні вибори.

Ясно, що такий внутрішній стан верхівки і свідомість її ворожисти народам, якими вона править, мусить впливати розкладаючи на неї саму. Тому й панує в СССР внутрішня забріханість та обман, що передаються згори вниз. Вистачить почитати большевицьку пресу, щоб переконатися, якою глитайською у відношенні до народних мас є большевицька провідна верства, якщо йде про її упривілейованість в порівнянні з народом. Тому так часто можна в большевицькій пресі зустріти докази безідейности, хабарництва, користування привілеями коштом загалу, крадіжок, отже, всього того, що зв'язане з безконтрольною диктатурою всіх мастей. З того приводу написала м. ін. „Радянська Україна" за 16 квітня 1953 р., що в СССР тепер пора на Гоголів і Щедріних, які „вогнем сатири випікали б з життя все неґативне, прогниле, омертвіле, все, що гальмує рух вперед". Важко це робити, додамо від себе, бо для такої благородної мети треба б зліквідувати всю систему комунізму, від Кремлю почавши.

(Продовження буде).

ПОЛЯКИ ПРО СМЕРТЬ ПРЕЗ. ЛІВИЦЬКОГО

Відомий польський щоденник у Дітройті „Дзєннік Польскі" в числі за 27-мий день січня ц. р. у вступній статті п. н. „Смерть Президента Лівицького", між іншим, пише:

„Особливі зв'язки лучили Покійного з Польщею. Він був тим політиком і українським прем'єром з Києва, який 1920-го року від уряду Петлюри в Бельведері, у приявї Юрефа Пілсудського, підписав політичний договір з Польщею, на основі чого польська армія рушила на Київ, аби визволити Україну з большевицької неволі і привернути їй державну самостійність, проголошену три роки раніше".

„Коли рік пізніше Польща, у висліді власної політично-військової ситуації та існуючих в тому часі міжнародних умовин, підписала із Совєтською Росією ризький трактат, що анулював практично, хоч не формально польсько-українські договори з 1920-го року, частинно українська армія була інтернована і роззброєна, а українські урядові чинники найшли в Польщі азиль. По смерти Петлюри перебував постійно у Варшаві також президент Андрій Лівицький, сповняючи тут свої функції, формально не признавані польським урядом, але весь час аж до року 1939 фактично Польщею респектовані. В тій цілій добі през. Лівицький, разом з іншими українськими чинниками з-під Дніпра, був важливим осередком не тільки української самостійницької політики, але також багато інших проблем, зв'язаних з долею народів, поневолених Москвою. Він находив в цьому не тільки моральну, але і матеріяльну підтримку польського уряду. В домі президента Лівицького на Желібожжі являлися часто визначні представники уряду та інших польських політичних чинників. Нерідким гостем бував тут також польський міністер закордонних справ".

„З Пілсудським єднала президента Лівицького близькі і приязні взаємини. Треба додати, що з Лівицьким сходить зі світу бодай останній, безпосередній український свідок польсько-українських договорів з 1920-го року, що клали підвалини під співпрацю обох народів. Вільно мати надію, що померлий Президент залишив спогади з того часу: вони можуть кинути багато нового світла на ту постійно маловідому справу".

„Друга війна застала през. Лівицького у Варшаві. Німці поручили йому перенестися до Берліна, побоюючись, очевидно, його діяльности недалеко України".

„Повійні през. Лівицький найшовся в південній Німеччині, де ділив долю багато тисяч українських скитальців: жив довгий час разом з ними — в таборі переміщених осіб, живучи в дуже скромних і трудних особистих умовинах. Під його проводом еміґраційний уряд Української Народної Республіки продовжав свою працю і зосередив дальшу самостійницьку діяльність. Також з цього часу датуються відновлені взаємини през. Лівицького з польськими чинниками, що стали по 1945-му році дуже оживлені на терені Німеччини".

„Скомплікована ситуація в нутрі політичного українського життя не влегшила якція Президента. Перший раз наддніпрянські українці, репрезентуючи традиції Української Народної Республіки, стрінулися практично на ширшій плятформі і в тісній співпраці з відламом українців з Польщі, що створило багато ускладнень різного роду. Президент Лівицький, будучи в осередку тих нелегких проблемів, допильнував, щоб у вирі нової ситуації не загубити леґальної тяглости самостійної української держави. Цю ролю виконував до кінця з повним успіхом. Скорований, востаннє важко оперований, витривав на своєму високому становиську до кінця і помер як Президент Української Народної Республіки на чужині".

„Зійшла з Ним до гробу одна з головних і цікавих постатей замкненої вже історичної доби, дальший тяг якої розвивається перед нами. Вільно тому висловити переконання, що традиція і напрям през. Лівицького залишуться серед українців тривалими вартостями і дороговказами в їхньому дальшому бою за визволення України".

„Поляки мають багато умотивованих причин, щоб над домовиною померлого Президента України, вірного сторожа ідеї самостійности України, що боровся за її права від близька 35 літ на чужині — схилити голови, а самостійницьким українським рядам висловити найглибші вислови щирого співчування і смутку".

У МОСКВІ ВЕСЕЛОЩІ

(Закінчення зі стор. 2-гої)

порушив найголовніший заповіт Леніна, пробуючи захитати „диктатуру пролетаріяту". І ось тому так одностайне виступила проти нього партійна верхівка, бо ж він „зняв бунт проти партії".

Одначе, це зовсім не означає, що після ліквідації Берії та його найближчого чекістського оточення втратить своє значення МВД. Кожна диктатура тримається на політичній поліції і тотальному терорі. Маленков, якщо вдержиться довший час при владі, подбає скріпити й розбудувати МВД не згірше за Берію і всіх його попередників.

Чи справді Маленков запроваджує в Совєтському Союзі НЕП? Крайнє зубожіння підсовєтського населення вимагало ґрунтовних реформ усієї совєтської економіки ще за життя Сталіна. Але відома впертість і фанатична віра „отця народів" у власну непомильність стояли цим реформам на перешкоді.

І це вийшло Маленкову на руку. Залишаючись вірним учнем і послідовником Сталіна, він попускає тепер сталінські віжки, щоб підхарчувати населення і якось його одягнути. Цим він, без сумніву, здобуває собі популярність серед певної частини населення, як „добрий вождь", що направляє помилки попереднього „жорстокого вождя".

Але все це дуже далеке від того, що звичайно розуміють під словом НЕП. Бо НЕП — це: розв'язання приватної ініціятиви і участь в торгівлі та промислі приватного капіталу.

Новий диктатор не має абсолютної влади і „божественного авторитету", що їх здобув собі кривавими чистками Сталін. І тому він хоче надолужити на чомусь іншому, щоб заімпонувати уярмленим народам. Тепер замало вже вдавати з себе дбайливого опікуна дітей і фотографуватися з такою собі Мамлакат з Узбекістану — чи іншою „напрокат" взятою дитиною, як то робив Сталін. Також ніхто не повірить в любов „вождя" до народу, що роками, не вилазячи, сидить у Кремлі, а як і виїжджає, то лише під численною ескортою енкаведистів.

І Маленков „виходить у народ". Як довідуємось, недавно показався він особистою персоною в Київському оперовому театрі на виставі „Богдана Хмельницького". Присутні в театрі вітали „вождя", коли його барилоподібна фіґура з'явилася в бувшій губернаторській льожі і привітно помахала ручкою.

Як видно, Маленков зовсім не проти того, щоб про нього творили леґенди. І їх тепер пропаґандивний апарат творить масово. Західньо-европейські дипломати розповідають, що він, як новочасний Гарун-аль-Рашід з „Тисяча й одної ночі" появляється тут і там, по містах і селах, радиться, як добрий батько, з робітниками й колгоспниками, особисто перевіряє, чи справедливо ставиться начальство до трудового народу.

Дуже докладно розписувала совєтська преса про грандіозний баль-маскараду, улаштований під Новий Рік в Кремлі для московської партійної еліти. Дружини комуністичних вельмож, науковців, письменників і інших діячів політики й мистецтва у розкішних вечірніх туалетах демонстрували тут свої брильянти, а самі совєтські достойники, виблискуючи орденами, танцювали з ними в чорних тонкого матеріялу костюмах, що й не снилися стахановцям та іншим ударникам. Гриміли оркестри й розсипалося барвисте конфетті.

Після того в кремлівських залях два тижні зряду тривала „червона ялинка" для московської дітвори, а насправді для дітей тієї ж комуністичної еліти. Сам Георгій Максиміліянович час від часу появлявся в залях в асисті найближчих „соратників", напускаючи на свою круглу фізіономію доброзичливу усмішку.

У Москві веселощі.

Лише одна хмара зганяє сон з очей кремлівської кліці — „буржуазні націоналісти". І тому на них спадає весь гнів Москви. І тому жадної статті в совєтській пресі, жадного виступу на партійних і профспілкових зборах, в яких не лаяли б на всі заставки московські большевики „ворогів народу, капіталістичних запроданців — українських буржуазних націоналістів".

В. С-ко

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Сходини Союзу Українок.

Дня 10 грудня 1953 р. на ширші сходини 28 Відділу Союзу Українок в Нюарку Н. Дж., прибула гостя з Канади п. Ірина Павликовська, яка здала обширний звіт зі своєї поїздки до Европи літаком ц. р. Зміст цього інтересного звіту був уже поданий в дописах з інших громад.

По офіційній частині вив'язалась щира гутірка при перекусці, а присутні щиро дякували п. Ірині Павликовській за її звіт і мило проведений вечір.

Нав'язуючи до звіту п-ні Павлинковської про життя наших залишенців в Европі, треба згадати, що 28 Відділ Союзу Українок в Нюарку, ніколи не забував і тепер пам'ятає про скитальців. За ініціятивою свого відділу „Мати й Дитина" та при допомозі ідейних пань, зібрав вже $189 і вислав до Европи як різдвяно-святочний подарок для поодиноких хворих, немічних та до двох діточих садків, а це є в Пассав над Дунаєм (Німеччина) та до Ст. Мартін в Каринтії (Австрія). Крім цього свідомі громадяни Нюарку зобов'язались давати сталу місячну підмогу діточому садкові в Інґольштадті.

Ольга Муссаковська.

Филаделфія, Па.

Відділ ОбВУА.

Після Свята Листопадового Зриву та низки вдалих імпрез, як відзначення роковин Базару з рефератом Дмитра Гонти, доповіді д-ра Г. Лужницького на тему „Постать Гетьмана Мазепи на тлі ураїнської культури" та ред. І. Кедрина п. н. „Розгардіяш у світі та середе українців", — місцевий Відділ ОбВУА відбув в дні 17-го січня свої чергові сходини членів для відсвяткування роковини 22-го січня та Бою під Круттами. Доповідь на тему „Політика й військо в українській визвольній боротьбі" виголосив інж. Ґаврило Гордієнко а на тему Крут говорив Олександер Грищенко.

У другій частині — сходини одноголосно приняли проєкт голови Відділу Володимира Рудницького в справі створення окремого „Фонду Братської Допомоги" на випадок хвороби або смерти члена. Постанова сходин може мати рішальне значення для позитивної розв'язки проблеми суспільної опіки не тільки в місцевому Відділі, але й на тереніцілої організації ОбВУА.

В дні 30 січня Відділ влаштовує Великі Вояцькі Вечерниці. Загальне заінтересування Вечерницями велике й є надія на повний моральний і матеріяльний успіх. З останнього скористають тепер хворі та інваліди „старої война".

Бофало, Н. Й.

Акція „Діти — дітям".

Українська радіопрограма пп. Юрія й Ірени Лаврівських зі стації ВВОЛ в Бофало перевела, в порозумінні з Допомоговою Секцією УККА, різдвяну збірку під кличем: „Діти — дітям залишенців в Европі на коляду". На цій радіопрограмі передає щонеділі Тета Ірена казочки для дітей, яких авторкою є здебільша вона сама. Провідною думкою передсвяточних казок була потреба допомогти нашим дітям, що залишилися в Европі та жиють серед невідрадних умовин. На заклик Тети Ірени, щоби тутешні діти не забули в часі Різдвяних Свят своїх ровесників в Европі, та зложили їм на коляду частину своїх ощадностей, діти Бофало, околиці та сумежної Канади відгукнулися щедро і зложили суму 602 дол. і 63 ц., які розділено і вислано отцим садкам: Австрія — Зальцбурґ 50 дол., Куфштайн 50, Німеччина — Мюнхен місто 75, Мюнхен — Людвіґсфельд 50, Мюнхен — Мозах 26.30; Новий Ульм 50, Нюрнберґ — Валька 50, Штеттенгофен 50, Реґенсбурґ 75, Шонґау 50, Пассав-Коґльбрук 26.33 і для хворих на туберкульозу в санаторії Ґавтінґ 50 дол. Кошти пересилки грошей покрила Допомогова Секція зі своїх фондів.

О. З.

Хроніка українського життя

У Франції

УКРАЇНСЬКИЙ СТЕНД — НАЙКРАЩИЙ

Останніх з 1953 року, базар М. М. М. (Міжнародній Рух Матерей) був куди гірше зорганізований, як попередніми роками. Зразу кидалася ввічі менша кількість націй-учасників та гірше устатковані стенди. Та, як кажуть, немає правила без вимку. На щастя, цим вимком був український стенд, закиданий чудовими вишивками й ручними робітками та прибраний національними українськими кольорами з чітким написом: „Україна на вигнанні". Він вирізнявся з-поміж інших.

За українським стендвом пані в чудових національних строях, усміхнені подавали кожному інформації про ціну товарів, спосіб виконування ручних робіт тощо.

Віля українського степу постійно багато французьких пань, що цікавляться нашим мистецтвом й купують собі українські вишивки. Інколи хтось з зацікавленням огляне, а то й купить собі карточку з гравюрою Анни Ярославни — королевої Франції. Жаль тільки, що досі ще ніхто не видав французькою мовою книжечки про нашу славну князівну. Така публікація напевно багато причинилася б до популяризації нашої справи. Віримо, що для майбутнього базару підготує її українське жіноцтво.

Сам цей щорічний базар М. М. М. для нас чудова пропаґандивна трибуна. Бо ж там ми єдині з-поза залізної заслони виступаємо на рівних правах з вільними націями й маємо змогу конкурувати з ними. Як досі, в цьому маленькому змагу українське жіноцтво засдно виходить переможно. Звичайно, це вимагає чимало жертвенности і збоку тих, хто не жаліє часу, щоб підготовити завчасу гідні експонати, і збоку безпосередніх організаторок — пань з Проводу Союзу Українок Франції, що клопочуться за естетичний вигляд стенду й дижурують при ньому під час базару. Все це зовсім безкорисно. Єдина нагорода для них за труд хай буде щире признання всього громадянства, на яке вони справді вповні заслужили.

В Бельгії

ВИСТУП МІРО СКАЛІ

Оперовий співак Міро Скаля-Старицький виступив, 4. 12. 1953 р., в королівському театрі „Ля Монне" у Брюсселу, в опері „Ля Богем" в ролі Рудольфа.

Бельгійська преса, в цьому числі великий брюссельський щоденник „Лє Суар" (з 6. 12. 1953), помістила з нагоди цієї вистави дуже прихильні рецензії, даючи дуже високу оцінку нашому співакові та підкреслюючи його українське походження.

● **Здоров'я Папи Пія XII**, що має 77 років, значно поправилось — Папа краще спить і почуває себе сильнішим. Проте лікарі приписали йому довший відпочинок. Всі приватні і публічні авдієнції надалі відкликані.

● **Керол М. Шенкс**, президент Забезпеченевої Компанії Пруденшел, каже, що примусовими засобами важко буде стримати інфляцію в ЗДА. Загостренням умов кредиту не можна буде цього осягнути, бо підприємці потребують грошей. Уряд мусів би збільшувати податки, щоб стримати знецілення валюти, але він не може цього зробити з багатьох причин.

Голос Читача

В СПРАВІ СВЯТА СОБОРНОСТИ

Провідники нашого політичного життя в Ню Йорку є тієї думки, що спільно відбуте, по довгій внутрішній боротьбі, свято Соборности Українського Народу доказує велику нашу політичну зрілість, а нашим ворогам показує нашу національну єдність. Ще більшим доказом в питанні соборности й національної єдности було б, якби всі ці факти, що попередили спільне святкування 35-ліття Соборности, були б узагалі не заіснували. Чи наші політичні лідери думають, що вороги не слідкували пильно за цією боротьбою, що її звели українські політичні угрупування, заки врешті рішили святкувати спільно й на цій підставі не виробили собі правдивого образу про нашу соборність і єдність?

Володимир Барагура.

З Відчитової Залі

АНГЛІЯ ПРО УКРАЇНУ

В Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, дня 15-го січня 1954 р. відбувся виклад проф. Володимира Січинського на тему „Англійські автори XVI-XVIII стол. про Україну". Доповідач, що відомий своїми публікаціями чужинецьких матеріялів про Україну, в останні роки працюючи в Публічній бібліотеці в Ню Йорку, зібрав нові матеріяли англійських авторів про Україну.

З XVI стол. доповідач відмітив цілий ряд англійських авторів, що були в Москві та подали ткороткі відомості про Україну і українців. Особливе значення має обширний опис Московії Д. Флетгера, лондонське видання 1591 р., де є дуже цінні відомості про Україну та характеристика українців.

З XVII стол. приходять на увагу такі автори, як П. Мондей, В. Коннор і особливо П. Гордон. Між іншим, в 1932 р. в Лондоні вийшла розвідка про П. Гордона, в котрій автор Софі Буксгеведен оминає ту частину записок П. Гордона, в якій цей шотляндець, пише про свій побут на Україні в 1684 р. Крім того, авторка назву „Юкрейн", яку вживав П. Гордон, заміняє на „Литл Рашія"!...

З XVIII ст. В. Січинський відмітив 8 англійських авторів, які або самі були на Україні, або подавали відомости про Україну з першого джерела. Доповідач спинився на таких авторах, як П. Вітворт, Д. Белл, К. Рондо. Велика частина доповіді була присвячена Запискам Джозефа Маршала, під час його подорожі по Україні в 1770 році. Д. Маршал підкреслює велику відрубність України від Московщини — географічну, господарську і культурну. Зокрема англійський автор відмічає високий рівень української культури і спеціяльно аґрикультури і під тим оглядом порівнює Україну з найкращими провінціями Англії та Фляндрії! Також рекомендує завести українську культуру конопель і льону в англійських колоніях — Північній Америці.

Наприкінці доповідач спинився на описі подорожі А. Свінсона 1791 р., що спеціяльно торкається різних плянів російських імперіялістів про переселення цілих народів російської імперії і зокрема переселення фінів на Україну. Таким чином, народовбивчі пляни примусового переселення народів і помішання їх з росіянами, існували в московських хворих головах ще 150 років тому!

На запити слухачів, відносно друку нових знайдених матеріялів, В. Січинський повідомив, що в найближчих днях має вийти з друку книжка доповідача "Ukraine in foreign Comments and Descriptions," де уміщені всі матеріяли англійських авторів в оригінальних (англійських) текстах.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

У військових школах закінчують сеґреґацію для дітей військовиків

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон видав наказ найдальше до 1 вересня 1955 року закінчити сеґреґацію у всіх школах Армії, Фльоти і Летунства, в яких навчаються діти військовиків. Цей наказ має підтримку президента Айзенгавера, який вже давніше висловився за тим, щоб у всіх військових установах покінчити з расовим відокремленням, бо воно нелогічне, неморальне і незаконне. Окремі школи для дітей військовиків знаходилися досі на військових базах в стейтах Алябамі, Арканзо, Флориді, Мериленді, Оклагомі, Південній Каролайні, Тексасі і Вірджинії. Ці школи вели місцеві шкільні уряди коштом федерального уряду. Якщо тепер ці місцеві уряди не зможуть вести далі цих шкіл зогляду на місцеві стейтові закони, які передбачають окремі школи для дітей білого і кольорового населення, то уряд провадитиме їх у своєму власному заряді. Секретарка здоров'я, виховання і добробуту пані Овета К. Гоббі противилася швидкому скасуванню окремих шкіл для кольорового населення, але з огляду на становище президента Айзенгавера мусіла залишити свою опозицію.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БАЙОН, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла відд. 213 повідомляє своїх членів, що на річних зборах, які відбулися 12. січня 1954 р. вибрано такий уряд: В. Салій, предс.; Гр. Атош, заст.; М. Данько, кас.; А. Басараб, секр.; Н. Маньків, заст. секр.; надзирателі хворих: С. Готра і Д. Лаба. Місячні збори відбуваються що другий вівторок по першім. Чергові збори відбудуться в вівторок, 9. лютого, о год. 7. веч., в У. Н. Домі 33 Вест 19 вул. Довгуючих членів проситься вирівняти свою належитість на зборах. З огляду на важність справ, присутність членів обов'язкова. — Адреса секр.: A. Basarab, 573 Ave. E. Bayonne, N. J. Tel.: HEmlock 6-4019.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во „Українська Січ", відд. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. лютого, о 3-ій год. дня, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти обов'язково. Буде вибір делеґатів на 23 гол. конвенцію У. Н. Союзу. На зборах можна набути Ювілейну Книгу УНС „Українці у Вільному Світі". На річних зборах 17. січня вибрано новий уряд на 1954 рік в такому складі: В. Осоківський, гол.; І. Каменюк, заст.; Н. Клюсик, фін. секр.; М. Рубич, заст.; В. Ревюк, рек. секр.; С. Пилипишин, заст.; І. Пигуляк, кас.; В. Смага, заст. До контр. комісії: Я. Клачко, І. Шушняк, С. Грицак. Директори до У. Н. Дому: А. Яворський, Д. Оринич; представники до філії УКК в Сиракюз: В. Ревюк і М. Децюх; прапор: В. Намісняк і В. Гриник; доглядачі хворих: С. Монастирський і Т. Каменюк; дверник: Луцак. — Управа.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФ. На річних зборах відд. 257, 17. січня 1954 р., вибрано новий уряд на 1954 рік: д-р Г. Скеґар, предс.; М. Новак, заст.; О. Ґац, кас.; П. Сильчак, секр.; В. Романюк, організатор; контр. комісія: М. Гира, А. Маланяк, д-р Я. Шумелда. Повідомляється, що місячні збори відбуватимуться що третю неділю в місяці по першім, в залі „Укр. Централі" при 1158 Лоґан Евеню, о год. 3. попол. Просимо всіх українців в Каліфорнії вписатись до нашого відділу, а цим створимо сильний відділ в Лос Анджелес. Адреса секретаря: P. Sylchak, 5864 Burwood Ave., Los Angeles 42, Calif.

СТ. ЛУЇС, МО. — Т-во Любов відд. 373 повідомляє своїх челениць, що на річних зборах 13. грудня вибрано уряд на 1954 рік: М. Круховська, пред.; З. Гарміч, заст.; П. Щупляк, кас.; А. Ґромоцька, фін. секр.; М. Томан, рек. секр.; контрольна комісія: Д. Хоцінські, К. Громоцька. Збори відбуватимуться в другу неділю по першім, в залі Народного Дому, о год. 2:30 попол. — Анна Громоцька, 4048 S. Spring Ave., St. Louis 16, Mo.

ДЕНВЕР, КОЛО. — На річних зборах відд. 226, ім. Л. Українки вибрано слідуючий уряд на 1954 р.: М. Зенюк, предс. мгр. О. Колтунюк, заст.; В. Нагірняк, кас.; М. Руцицький, секр.; П. Піганюк, заст.; контрольна комісія: К. Лещенко, д-р Б. Вавригцук і А. Синицька-Заготинець. Місячні збори відділу будуть відбуватися в першу неділю по 15-тім кожного місяця о год. 11-ій перед пол., в школі св. Йосифа. Про евент. зміну місця і часу зборів члени будуть своєчасно повідомлені. — Управа.

БРИДЖПОРТ, ПА. — Бр. св. Петра і Павла відд. 383 повідомляє своїх членів, що на річних зборах вибрано той сам уряд: М. Буката, предс.; Ю. Кушнір, кас.; І. Грозінський, рек. секр.; В. Довгань, фін. секр. Л. Сарабун, Г. Бурій, контр.; П. Вовк, С. Шевчук, надзирателі хворих. Проситься всіх членів прибути на збори 14. лютого, о 1-ій год. попол., буде вибір делеґатів на Конвенцію.

БОСТОН, МАСС. — 307 відділ повідомляє своїх членів, що на річних зборах, що відбулись 17. січня 1954 вибрано уряд на рік 1954: Ю. Налисник, предс.; Д. Ґалонзка, заст.; Н. Гапій, кас.; Н. Тимець, заст.; І. Чопик, секр.; Т. Юськів, заст. Д. Мельник, доглядач хворих; Е. Старушок, орг. відд.; М. Зінків, делеґат УКК.

ЙОНҐСТАВН, О. — На зборах відд. 140 вибрано такий уряд на 1954 рік: М. Терлецький, предс.; В. Терлецький, заст.; І. Кравець, секр.-кас.; С. Яворський, заст.; М. Терлецький і В. Терлецький, контрол. Збори відбуватимуться в 2-гу неділю по першім, в церковній залі, 526 W. Rayen Ave., по великій Службі Божій.

ЛЕЙКВУД, О. — Бр. Сош. св. Духа, відд. 108 повідомляє членів, що на рік 1954 вибрано той самий уряд: І. Варилка, предс.; Т. Грущак, кас.; М. Сіліко, секр. Збори відбуватимуться перша неділя в місяці, в церковній залі під ч. 2095 Квейл вул.

БАЛТІМОР, МД. — Річні збори Т-ва ім. Ів. Франка, відд. 337, відбулися в неділю, 3. січня. На зборах вибрано уряд на 1954 р. в складі: Т. Чорній, предс.; Е. Притула, заст.; О. Стельмах, секр. і кас. Слідуючі місячні збори відбудуться в неділю, 7. лютого, год. 12., в церковній залі, 524 S. Wolfe St. На зборах буде вибір делеґата на конвенцію УНС. — Уряд.

БІНҐЕМТОН, Н. Й. — Т-во Запорозька Січ, відд. 21, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. лютого. Проситься всіх членів обов'язково прибути на збори, на яких буде вибір делеґата і заступника на конвенцію У. Н. Союзу. Збори відбудуться о год. 2. попол. в Укр Домі, 43 Downs Ave. — М. Ґулячок, предс.; П. Садовець, секр.

БОСТОН, МАСС. — 307 відд. ім. митр. А. Шептицького повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. лютого, в парафіяльнім домі де звичайно, зараз по відправі. На зборах буде вибір делеґата на конвенцію УНС. — Ю. Налисник, предс.; Н. Гапій, кас.; І. Чопик, секр.

Посмертна Згадка

АНДРІЙ ШЕВЧУК, довголітній член Т-ва ім. Т. Шевченка, відділ 52 УНСоюзу в Голійок, Масс., помер 21. січня 1954 р., в 65 році життя. Покійний походив зі села Підлісся, пов. Скалат, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Розалію, 3 синів: Йосипа, Петра і Теодора, дві дочки Гелену і Яґу, трьох братів Станислава, Йосипа й Антона, сестру Софію і 9 внуків і дальшу рідню. Похорон відбувся 23 січня при участи Родини, членів і знайомих. Тіло Покійного відпроваджено на цвинтар на вічний спочинок. — В. Н. П.!

Д. Хрупалик, секр.

Ділимося сумною вісткою з Рідними та Знайомими, що наша найдорожча Мама і Дружина

бл. п. ПАВЛИНА з ХОМІВ ҐУСАР

родом з Хирова, б. учителька українських народніх шкіл у Галичині, після важкої і довгої недуги, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, упокоїлася в Бозі дня 30-го січня 1954 р. у 39-ім році життя.

Панахида відбудеться в понеділок, 1-го лютого о год. 7:30 вечора в похороннім заведенні І. Ковальчика при 129 Гренд вул., в Джерзі Ситі.

Похорони відбудуться у вівторок, 2-го лютого о год. 9:30 з похоронного заведення до церкви св. Петра й Павла в Джерзі Ситі.

Важким горем прибиті

Муж — ЯРОСЛАВ,
донька — ОКСАНА, син ІГОР і Рідня.

Про різного рода творчість Богдана Лепкого довідаєтесь в брошурі ВОЛОДИМИРА БЕЗУШКА

БОГДАН ЛЕПКИЙ

Ціна 25¢
Замовлення з належитістю слати до:
"S V O B O D A"
81-83 Grand St., Jersey City 3, N.J.

ЮВІЛЕЙНА КНИГА
Вже появилася і є в продажу
„Українці у Вільному Світі"

видана з нагоди 60-річчя Українського Народного Союзу.
Книга має 384 сторінки друку, біля 50 статтей різних авторів та біля 100 фотографій в тексті. В ній зібрані основні матеріяли про українців у З'єдинених Державах, Канаді, країнах Південної Америки, у вільних країнах Европи, Африки та Азії, як і на відлюдних островах. На кінці книги, для вигоди читачів, додано календар на 1954-тий рік.
Ціна книги — тільки $2.00!
Замовлення, разом з грошевою належністю, висилати на адресу:
"S V O B O D A"
P. O. Box 346. Jersey City 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 3222. В тиші ночі.

— На щастя, — захихотів Волтор, — жаболюди не знають, якою прихованою зброєю в твоїх руках може бути шнур. Інакше вони були б його забрали.

— Все залежить тепер — прошепотів Тарзан, — від нашої здібности впоратися з крокодилом так, як це ми зробили з жаболюдьми. Ходи, шлях вільний.

Тарзан зліз вниз по драбині і легко застукав очеретом. Хвилину пізніше крокодил шикувався побіч.

Скочивши на тварюку, Тарзан зачекав, щоб Волтор сів на іншого „коня". Тоді, стиснувши тварюку по рилу, він повів його до поблизького очерету.